

Offentlige investeringer i uddannelse til unge og voksne

Rapport udarbejdet for Fagbevægelsens Hovedorganisation

MARTS 2023

Indhold

Indledning og sammenfatning	03
De samlede offentlige uddannelsesinvesteringer	04
Uddannelsesinvesteringer fordelt på uddannelsestyper	05
Effekt af ændret sammensætning	06
Udviklingen i forsørgelsesudgifterne	07
Uddannelsesinvesteringen gennem livet	08
Bilag	09

Indledning og sammenfatning

Danmark er i toppen over lande i OECD, der investerer flest offentlige midler i uddannelse (inkl. udgifter til SU) i forhold til BNP. Men hvordan bruges pengene og hvordan har det udviklet sig de senere år? Det undersøger vi i denne rapport.

Konkret ser vi nærmere på, hvordan det offentlige har investeret i uddannelse til unge og voksne (15-62-årige) fra 2010 og frem til i dag.

De offentlige uddannelsesinvesteringer består af undervisningsudgifter og SU-udgifter til uddannelsessøgende. I bilaget er der en nærmere beskrivelse af, hvordan vi har opgjort de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer.

Undersøgelsens hovedkonklusioner er sammenfattet nedenfor.

FALD I UDDANNELSESINVESTERINGER FRA 2015 OG FREM

Fra 2010 til 2020 steg de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer fra ca. 45,5 mia. kr. om året til ca. 50 mia. kr. om året (2019-niveau). Det dækker dog over en kraftig stigning i uddannelsesinvesteringerne frem til 2015, hvor de toppede på 55 mia. kr. om året. Herefter er de faldet gradvist med 1 mia. kr. om året i gennemsnit.

DER INVESTERES MINDRE OG MINDRE PER ELEV/STUDERENDE

Fra 2010 til 2020 er antallet af elever/studerende steget. Der er især kommet flere studerende på de videregående uddannelser, og de videregående uddannelser er typisk forbundet med en væsentligt større offentlig investering end erhvervsfaglige uddannelser.

Hvis man havde investeret de samme midler per elev/studerende i 2020, som man gjorde i 2010, ville de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer have udgjort ca. 52,5 mia. kr. i 2020.

Når de kun udgjorde ca. 50 mia. kr. i 2020, er det således et udtryk for, at der investeres færre midler per elev/studerende i dag, end man gjorde tidligere. Det gælder for alle uddannelsesniveauer.

FLERE MIDLER BRUGES PÅ SU OG FÆRRE TIL UNDERVISNING

Ud af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer fylder udgifter til SU en stadigt større andel. I 2010 udgjorde de knap 32 pct. af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer. I 2020 udgjorde de ca. 38 pct.

Det betyder samtidigt, at faldet i investeringen per elev/studerende alene kan henføres til et fald i, hvor meget der investeres i undervisning.

LANGT STØRSTEDELEN GÅR TIL DE UNGE

Langt størstedelen af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer går til unge. I 2019 gik ca. 96 pct. af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer således til de 15-39-årige, og denne andel har været stigende siden 2010.

De samlede offentlige uddannelsesinvesteringer

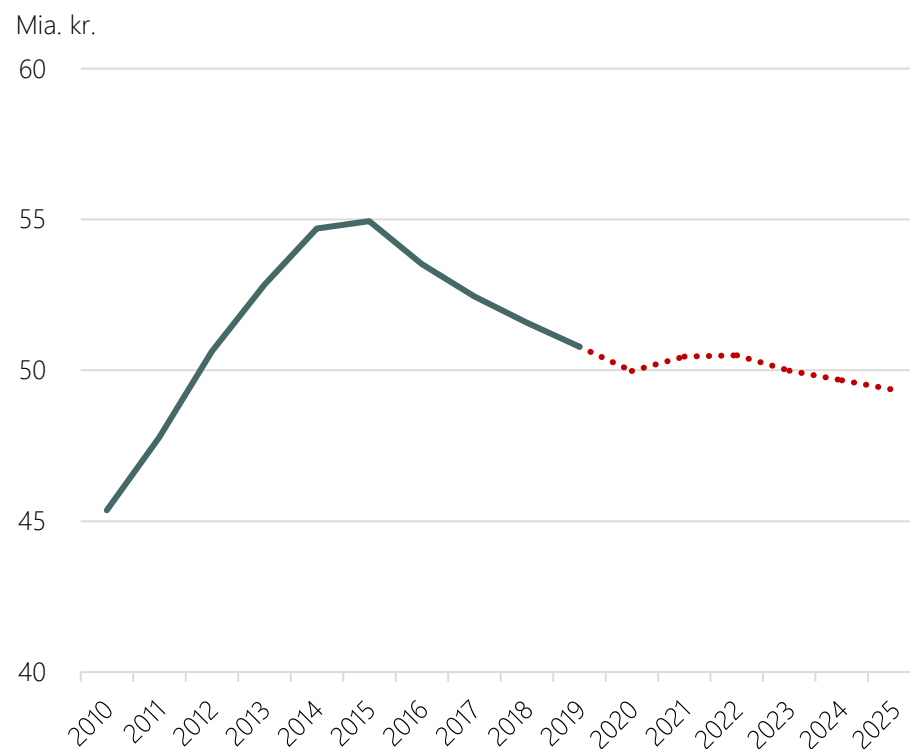
Sammenlignet med andre OECD-lande investerer vi i Danmark mange penge i uddannelse relativt til vores BNP.

De seneste ti år er der også sket en stigning i de midler, der investeres i uddannelse i Danmark. I 2010 blev der samlet investeret ca. 45,5 mia. kr. i uddannelse (2019-niveau). I dag er dette tal steget til ca. 50 mia. kr.

Denne udvikling dækker dog over, at der frem mod 2015 skete en kraftig stigning i de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer, og i 2015 udgjorde de ca. 55 mia. kr. Herefter er de faldet gradvist med i gennemsnit 1 mia. kr. om året.

Frem mod 2025 forventes de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer desuden at falde svagt.

Udviklingen i samlede offentlige uddannelsesinvesteringer

Anm.: De samlede offentlige investeringer i uddannelse består af undervisningsudgifter til ungdoms-, erhvervs- og videregående uddannelser og VEU, samt SU-udgifter til uddannelsessøgende. De fremskrevne tal er baseret på de faktiske undervisningsudgifter i 2020 og de forventede undervisningsudgifter (fra finansloven 2022) i 2021-2025. SU-udgiften er fremskrevet på baggrund af DREAM-gruppens seneste uddannelsesfremskrivning, hvor det er antaget, at SU-udgiften pr. studerende/elev er den samme i perioden 2020-2025 som den var i 2019. Tallene vedrører de 15-62-årige.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik, DREAM-gruppens uddannelsesfremskrivning samt tal fra forslag til finanslov for finansåret 2022.

Uddannelsesinvesteringer fordelt på uddannelsestyper

De samlede offentlige uddannelsesinvesteringer er som nævnt steget de seneste ti år. Når man ser på, hvordan investeringer fordeler sig på forskellige uddannelsestyper, er det sket en markant udvikling.

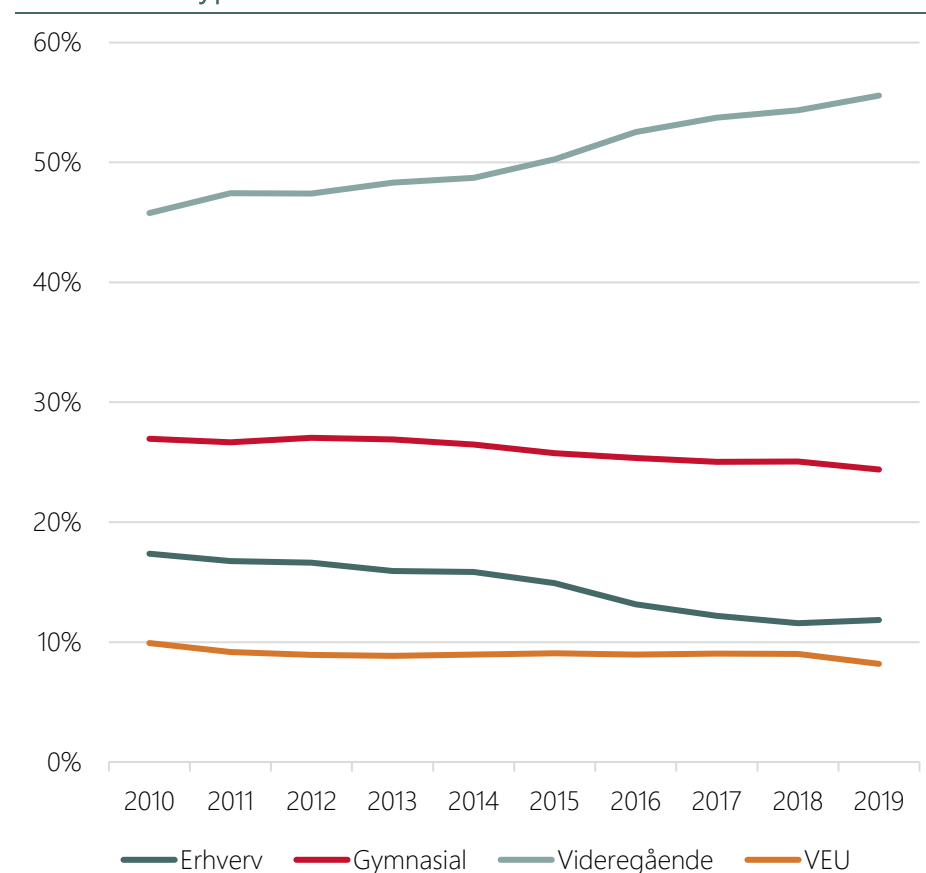
I 2010 gik ca. 46 pct. af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer til de videregående uddannelser. Siden 2010 er denne andel steget markant, og i 2019 gik ca. 56 pct. af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer til de videregående uddannelser. Denne stigning hænger bl.a. sammen med, at antallet af studerende på de videregående uddannelser er steget kraftigt i perioden.

Omvendt er der sket et fald i andelen af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer, som går til andre uddannelsestyper.

Faldet er mest markant på de erhvervsfaglige uddannelser, hvor andelen er faldet fra ca. 17 pct. i 2010 til ca. 12 pct. i 2019.

Andelen, som går til de gymnasiale uddannelse og VEU, er også faldet, men faldet er her mindre markant.

Andel af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer fordelt på uddannelsestyper

Anm.: De samlede offentlige investeringer i uddannelse består af undervisningsudgifter til gymnasie, erhvervs- og videregående uddannelser og VEU, samt SU-udgifter til uddannelsessøgende. Tallene vedrører de 15-62-årige.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik samt tal fra forslag til finanslov for finansåret 2022.

Effekt af ændret sammensætning

De seneste ti år er antallet af elever/studerende steget, og der er særligt langt flere på de videregående uddannelser. Denne udvikling vil alt andet lige trække i retning af øgede udgifter til uddannelse, herunder SU.

For at vurdere størrelsesordenen af denne såkaldte sammensætningseffekt, har vi dekomponeret udviklingen i de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer fra 2010 til 2020.

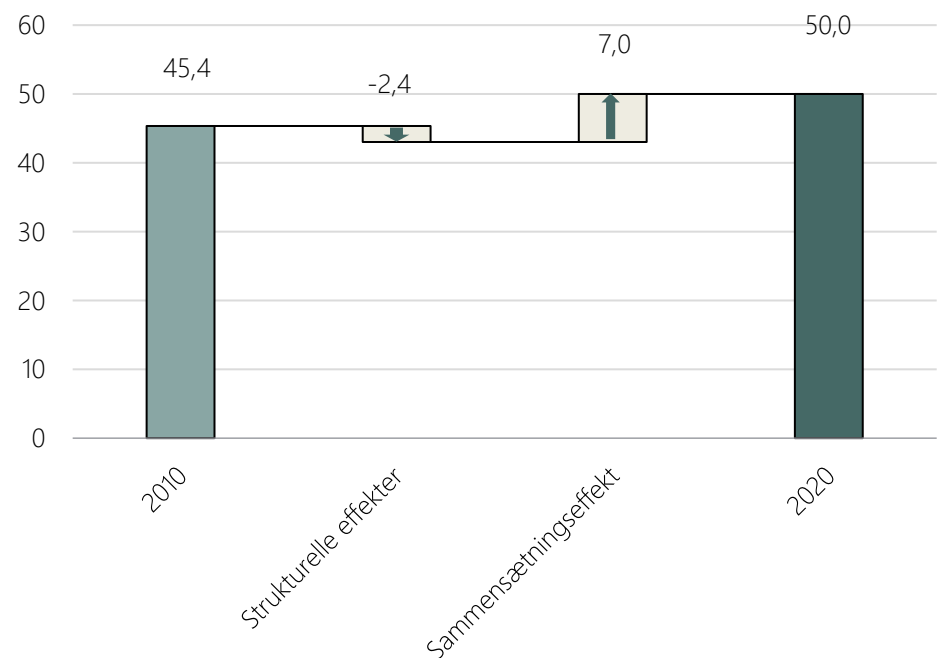
Hvis man havde investeret de samme midler per elev/studerende i 2020 som man gjorde i 2010, ville sammensætningseffekten alene medføre en stigning i de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer på ca. 7 mia. kr.

I perioden er de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer dog kun steget med ca. 4,5 mia. kr.

Det betyder med andre ord, at der i dag investeres færre midler per elev/studerende, end man gjorde tidligere. Samlet er besparelsen på ca. 2,4 mia. kr., eller hvad der i gennemsnit svarer til ca. 5 pct. per elev/studerende.

Dekomponering af udviklingen i de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer

Mia. kr.

Anm.: De samlede offentlige investeringer i uddannelse består af undervisningsudgifter til ungdoms-, erhvervs- og videregående uddannelser og VEU, samt SU-udgifter til uddannelsessøgende. For at beregne SU-udgifterne i 2020 er det antaget, at SU-udgiften pr. studerende/elev er uændret fra 2019 til 2020. Tallene vedrører de 15-62-årige.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik samt tal fra forslag til finanslov for finansåret 2022.

Udviklingen i SU-udgifterne

Når elever/studerende går på en uddannelse, modtager de typisk forsørgelse fra det offentlige. Denne forsørgelse finder sted i form af SU, som udgør en væsentlig andel af de samlede offentlige investeringer i uddannelse. I takt med at flere og flere unge tager især en videregående uddannelse, er denne andel steget.

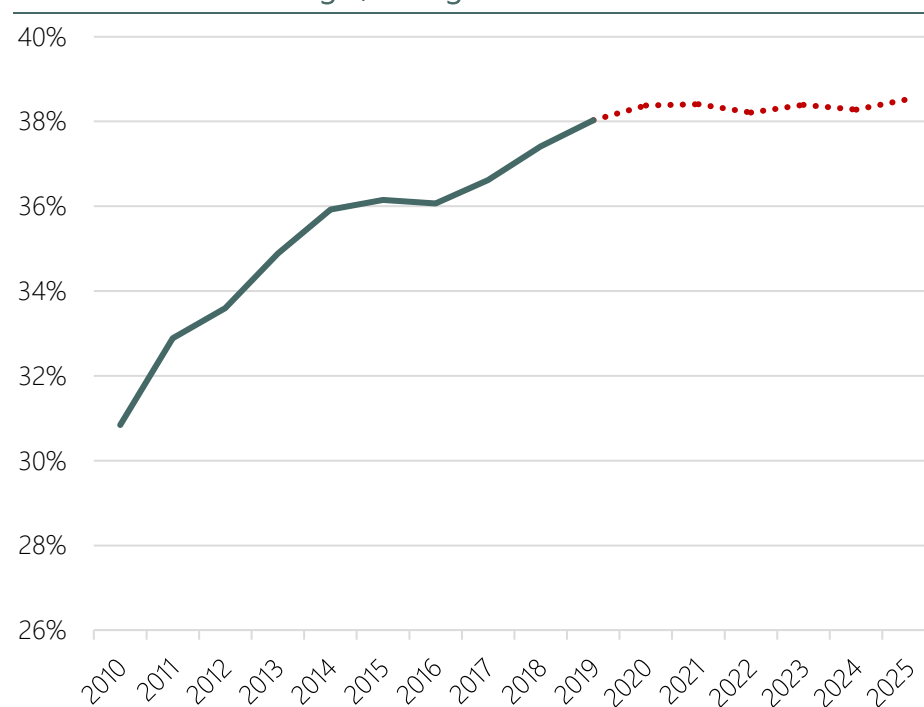
I 2010 udgjorde SU-udgifterne knap 32 pct. af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer, svarende til knap 15 mia. kr. I dag er denne andel steget til ca. 38 pct., eller hvad der svarer til ca. 19 mia. kr.

Det betyder, at stort set hele stigningen i de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer fra 2010 og frem til i dag kan henføres til stigende SU-udgifter.

Det indebærer samtidigt, at det observerede fald i uddannelsesinvesteringen per elev/studerende alene kan henføres til et fald i, hvor meget der investeres i undervisning.

Kigger man frem mod 2025, er der udsigt til, at andelen af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer, der går til SU, vil stige svagt. Det hænger bl.a. sammen med, at flere unge i de kommende år forventes at tage en videregående uddannelse.

Udviklingen i andelen af samlede offentlige uddannelsesinvesteringer, som går til SU

Anm.: De samlede offentlige investeringer i uddannelse består af undervisningsudgifter til ungdoms-, erhvervs- og videregående uddannelser og VEU, samt SU-udgifter til uddannelsessøgende. De fremskrevne tal er baseret på de faktiske undervisningsudgifter i 2020 og de forventede undervisningsudgifter (fra finansloven 2022) i 2021-2025. SU-udgiften er fremskrevet på baggrund af DREAM-gruppens seneste uddannelsesfremskrivning, hvor det er antaget, at SU-udgiften pr. studerende/elev er den samme i perioden 2020-2025 som den var i 2019. Tallene vedrører de 15-62-årige.

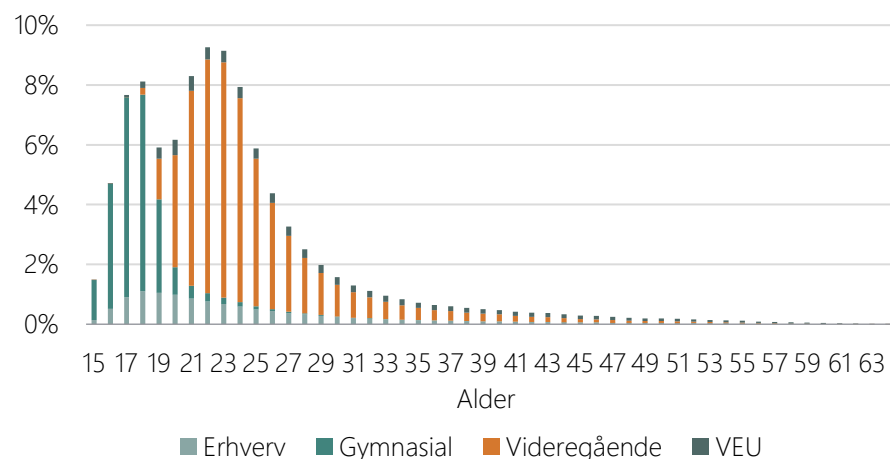
Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik, DREAM-gruppens uddannelsesfremskrivning samt tal fra forslag til finanslov for finansåret 2022.

Uddannelsesinvestering gennem livet

Langt størstedelen af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer går til unge. Uddannelsesudgifterne er særligt høje blandt de 17-25-årige, og det hænger naturligt sammen med, at en stor andel tager deres uddannelse, mens de er unge.

Siden 2010 er andelen af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer, som går til unge, gradvist steget. Hvis man fx ser på de 15-39-årige, gik godt 94,5 pct. af de samlede offentlige

Andel af samlede offentlige uddannelsesinvesteringer udgifter fordelt på alder og uddannelsestype, 2019

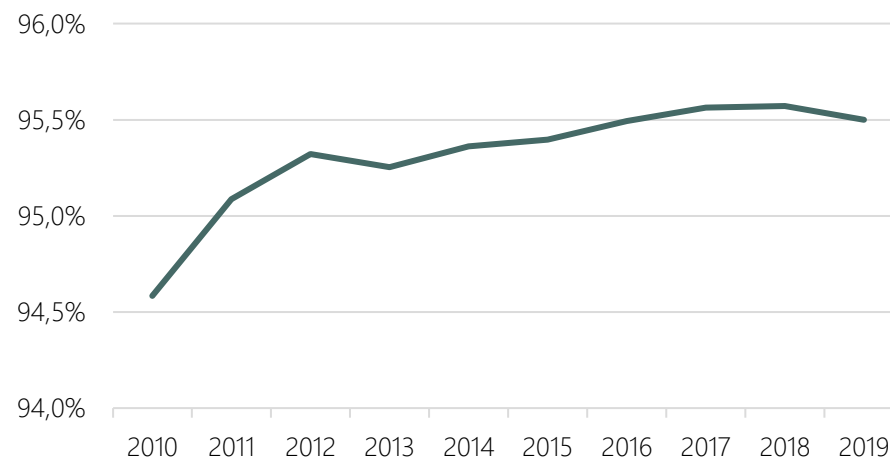

Anm.: De samlede offentlige investeringer i uddannelse består af undervisningsudgifter til ungdoms-, erhvervs- og videregående uddannelser og VEU, samt SU-udgifter til uddannelsessøgende. Tallene vedrører de 15-62-årige.
Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik samt tal fra forslag til finanslov for finansåret 2022.

uddannelsesinvestering til denne gruppe i 2010. I 2019 var denne andel steget til ca. 95,5 pct.

Der er altså ikke tegn på, at der investeres mere i løbende opkvalificering og vedligeholdelse af kompetencer hos arbejdsstyrken i dag end tidligere – tværtimod.

Andel af de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer, som går til de 15-39-årige årlige.

Anm.: De samlede offentlige investeringer i uddannelse består af undervisningsudgifter til ungdomsuddannelser, erhvervsuddannelser, videregående uddannelser og VEU, samt SU-udgifter til uddannelsessøgende. Tallene vedrører de 15-62-årige.
Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik samt tal fra forslag til finanslov for finansåret 2022.

Bilag: Data og metodegrundlag

I denne undersøgelse består de samlede offentlige uddannelsesinvesteringer af 1) undervisningsudgifter til gymnasiale uddannelser, erhvervsuddannelser, videregående uddannelser og voksen- og efteruddannelse (VEU), og 2) SU-udgifter til uddannelsessøgende.

For at beregne de samlede offentlige udgifter til undervisning, har vi først fordelt alle elev/studerende på etårsalderstrin og uddannelsestyper. Det er sket på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata. Herefter bruger vi tal fra Forslag til finanslov for finansåret 2022 til at beregne udgifter til undervisning fordelt på alderstrin og uddannelsestype. Udgifterne er efterfølgende blevet afstemt, så de svarer til makrotallene fra Forslag til finanslov for finansåret 2022.

Ved hjælp af Danmarks Statistiks registerdata beregner vi SU-udgifter fordelt på etårsalderstrin og uddannelsestype.

Til at fremskrive undervisnings- og SU-udgifter frem til 2025 har vi benyttet DREAM-gruppens seneste uddannelsesfremskrivning.

Alle tal er opgjort i 2019-niveau.